

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

Ang Title IX ay isang pederal na batas na nagbabawal sa diskriminasyon batay sa kasarian sa anumang programa o aktibidad na pang-edukasyon na tumatanggap ng tulong pinansyal ng pederal. Ipinagbabawal ng Title IX ang sekswal na panliligalig gayundin ang sekswal na karahasan tulad ng panggagahasa, sekswal na pag-atake at sekswal na pamimilit; anuman ang kasarian; at hindi alintana kung ang isang kriminal na pag-uulat ay inihain o hindi.

Noong Mayo 19, 2020, naglabas ang United States Department of Education o Kagawaran ng Edukasyon ng Estado Unidos (US DOE). Ang petsa ng pagging epektibo para sa pagpapatupad ng mga bagong regulasyong ito ng Title IX ay **Agosto 14, 2020**.

Layunin

Ang Hawaii State Department of Education (HIDOE) ay bubuo ng permanenteng Hawaii Administrative Rule (HAR) para tugunan ang mga bagong regulasyon ng Title IX. Ang mga bagong regulasyon ng Title IX ay nagsasaad ng proseso ng karaingan para sa mga reklamo ng sekswal na panliligalig na dapat sundin upang makasunod, at bago magpataw ng anumang uri ng parusang pandisiplina. Samakatuwid, itinatag ng HIDOE ang Interim Grievance Procedures for Sexual Harassment o ang Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig (Interim Procedures o mga Pansamantalang Pamamaraan) para tugunan ang mga reklamo ng sexual harassment hanggang sa makumpleto ang bagong HAR. Ang Pansamantalang mga Pamamaraan ay nagtatag ng isang proseso ng karaingan para sa pagtugon sa mga ulat at reklamo ng sekswal na panliligalig laban sa mga mag-aaral sa anumang programa o aktibidad ng HIDOE. Ang HIDOE ay nakatuon sa pagtiyak na ang mga mag-aaral ay nakakaranas ng isang kapaligirang pang-edukasyon na walang diskriminasyon at panliligalig, kabilang ang sekswal na panliligalig.

- a. Ang HIDOE ay gagawa ng agaran at naaangkop na mga hakbang upang ihinto ang sekswal na panliligalig na nangyayari sa isang programa o aktibidad na pang-edukasyon, gaya ng tinukoy sa Pansamantalang Pamamaraan, upang maiwasan ang pag-ulit at malunasan ang mga epekto ng sekswal na panliligalig sa (mga) nagreklamo o iba pa, ayon sa nararapat.
- b. Ang Civil Rights Compliance Branch o Sangay ng Pagsunod sa mga Karapatang Sibil (CRCB) ay responsable para sa koordinasyon at pagpapatupad ng mga pamamaraang ito. Kasama sa mga responsibilidad ng CRCB ang pagsubaybay sa mga pormal na reklamo ng sexual harassment, pag-iimbestiga sa mga pormal na reklamo ng sekswal na panliligalig na pag-uugali, pagpapalaganap ng paunawa ng impormasyon sa pakikipag-ugnayan para sa (mga) Title IX Coordinator, pati na rin ang pagpapatupad ng mga pamamaraan upang matugunan ang sekswal na panliligalig, pagsasanay sa mga mag-aaral ng HIDOE, mga empleyado, boluntaryo, at iba pang ikatlong partido tungkol sa kanilang mga karapatan at responsibilidad na nauugnay sa sekswal na panliligalig.
- c. Ang mga Pansamantalang Pamamaraang ito ay nalalapat sa pag-uugali ng mga mag-aaral na nakatala sa isang paaralan ng HIDOE sa panahon ng regular na taon ng paaralan, sesyon ng tag-init, o mga intersession, anuman ang edad, gayundin ang pag-uugali ng mga kasalukuyan at dating empleyado, boluntaryo, at mga ikatlong partido ng HIDOE, kung ang naganap ang di-umano'y pag-uugali sa programa o aktibidad na pang-edukasyon ng HIDOE, gaya ng tinukoy sa Pansamantalang Pamamaraan.
- d. Ang HIDOE ay dapat sumunod sa Titulo IX ng Educational Amendments ng 1972, Pampublikong Batas 92-318, sa pangangasiwa ng Pansamantalang Pamamaraan.

1. Mga Kahulugan

“Aktwal na kaalaman” ay nangangahulugan ng paunawa ng sekswal na panliligalig o mga paratang ng sekswal na panliligalig sa sinumang empleyado ng elementarya at sekundaryang paaralan.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

Nangangahulugan ito na kapag ang sinumang empleyado ng HIDOE ay may napansing sekswal na panliligalig o mga paratang ng sekswal na panliligalig, dapat nilang iulat ang naturang kaalaman sa kanilang administrador o supervisor.

Dapat pagkatapos ay iulat ng mga administrador at supervisor ang impormasyong natanggap sa Civil Rights Compliance Branch (CRCB).

“Ang Paunawa” ay kasama, ngunit hindi limitado sa, isang ulat ng sekswal na panliligalig sa Title IX Coordinator o sinumang empleyado ng HIDOE, at obserbasyon o pagsaksi ng sekswal na panliligalig na pag-uugali ng sinumang empleyado ng HIDOE.

“Nagrereklamo” nangangahulugang isang indibidwal na pinaghihinalaang biktima ng pag-uugali na maaaring maging sekswal na panliligalig.

Ang ibig sabihin ng “Pahintulot” ay isang sang-ayon, mulat, at boluntaryong kasunduan na makisali sa mga napagkasunduang paraan ng pakikipagtalik. Kung ang mag-aaral ay isang paksa ng sekswal na pag-atake at wala pa sa edad ng pagpayag, ito ay dapat ituring na walang ibinigay na pahintulot.

Ang “CRCB” ay nangangahulugan ng Civil Rights Compliance Branch, ang entity sa loob ng HIDOE na responsable sa pagtiyak na ang HIDOE ay sumusunod sa, at nagpapatupad ng mga batas at regulasyon ng pederal at estado, at panloob na mga patakaran at tuntunin ng HIDOE na nauukol sa mga karapatang sibil ng mga mag-aaral at empleyado. Ang CRCB ay responsable din sa pagsubaybay at/o pagsasagawa ng mga pagsisiyasat ng diskriminasyon batay sa kasarian, kabilang ang sekswal na panliligalig.

Ang “karahasan sa pakikipag-date” ay nangangahulugang karahasan na ginawa ng isang tao na nasa isang sosyal na relasyon ng isang romantiko o matalik na kalikasan sa biktima. Ang pagkakaroon ng naturang relasyon ay dapat matukoy batay sa pahayag ng nag-uulat na partido at may pagsasaalang-alang sa haba ng relasyon, uri ng relasyon, at dalas ng pakikipag-ugnayan sa pagitan ng mga taong kasangkot sa relasyon. Para sa mga layunin ng kahulugang ito, kasama sa karahasan ang pakikipag-date, ngunit hindi limitado sa sekswal o pisikal na pang-aabuso o banta ng naturang pang-aabuso. Ang karahasan sa pakikipag-date ay hindi kasama ang mga kilos na sakop sa ilalim ng kahulugan ng karahasan sa tahanan.

Ang “karahasan sa tahanan” ay nangangahulugang karahasan na ginawa ng kasalukuyan o dating asawa o matalik na kapareha ng biktima; sa pamamagitan ng isang tao kung saan ang biktima ay kabahagi ng isang bata; sa pamamagitan ng isang tao na naninirahan sa, o nakisama sa, ang biktima bilang asawa o intimate partner; ng isang taong kapareho ng asawa ng biktima sa ilalim ng mga batas sa karahasan sa tahanan o pamilya ng Estado ng Hawaii;¹ o ng sinumang ibang tao laban sa isang biktima ng nasa hustong gulang o kabataan na protektado mula sa mga gawa ng tao sa ilalim ng mga batas sa karahasan sa tahanan o pamilya ng Estado ng Hawaii.²

“Programa o aktibidad sa edukasyon” ay nangangahulugang mga lokasyon, kaganapan, o pangyayari kung saan ang HIDOE ay nagsasagawa ng malaking kontrol sa parehong respondent o nasasakdal at sa konteksto kung saan nangyayari ang sekswal na panliligalig.

Ang ibig sabihin ng “pormal na reklamo” ay isang dokumentong inihain ng nagrereklamo o nilagdaan ng Title IX Coordinator na nagpapatupad ng sekswal na panliligalig laban sa isang respondent at humihiling na imbestigahan ng HIDOE ang paratang ng sekswal na panliligalig. Sa oras ng paghahain ng pormal na reklamo, ang isang nagrereklamo ay dapat na nakikilahok o nagtatangkang lumahok sa programa sa edukasyon o aktibidad ng HIDOE kung saan isinampa ang pormal na reklamo. Ang isang pormal na reklamo ay maaaring ihain sa Title IX Coordinator nang personal, sa pamamagitan ng koreo, o sa pamamagitan ng electronic mail, sa pamamagitan ng paggamit ng impormasyon sa pakikipag-ugnayan

---

¹ Tingnan ang Haw. Rev. na Stat. §586-1, Haw. Rev. na Stat. §709-906.

² Id. Tingnan din ang, Haw. Rev. na Stat. §571-2.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

na nakalista para sa Title IX Coordinator, at sa pamamagitan ng anumang karagdagang itinalagang paraan.

Ang “dokumentong inihain ng nagrereklamo” ay nangangahulugang isang dokumento o elektronikong pagsusumite (tulad ng electronic mail o sa pamamagitan ng online na portal na ibinigay para sa layuning ito) na naglalaman ng pisikal o digital na lagda ng nagrereklamo, o kung hindi man ay nagpapahiwatig na ang nagrereklamo ay ang taong naghain ng pormal reklamo. Kung ang Title IX Coordinator ay pumirma ng isang pormal na reklamo, ang Title IX Coordinator ay hindi isang nagrereklamo o kung hindi man isang partido.

Ang ibig sabihin ng “HIDOE” ay Hawaii State Department of Education ang Kagawaran ng Edukasyon ng Estado ng Hawaii.

Ang ibig sabihin ng “Respondente” o “Nasasakdal” ay isang indibidwal na naiulat na may kasalanan ng pag-uugali na maaaring maging sekswal na panliligalig.

Ang ibig sabihin ng “Sexual Assault” ay anumang pagtatangka o aktuwal na sekswal na pagkilos na nakadirekta laban sa ibang tao, nang walang pahintulot ng biktima, kabilang ang mga pagkakataon kung saan ang biktima ay walang kakayahang magbigay ng pahintulot.

- Ang panggagahasa ay ang pagtagos, gaano man kaliit, ng ari o anus, sa anumang bahagi ng katawan o bagay, o pagpasok sa bibig ng isang organ ng kasarian ng ibang tao, nang walang pahintulot ng biktima. Kasama sa paglabag na ito ang panggagahasa sa kapwa lalaki at babae.
- Ang paghaplos ay ang paghawak sa mga pribadong bahagi ng katawan ng ibang tao para sa layuning ng sekswal na kasiyahan, nang walang pahintulot ng biktima, kabilang ang mga pagkakataon kung saan ang biktima ay walang kakayahang magbigay ng pahintulot dahil sa kanyang edad o dahil sa kanyang pansamantala o permanenteng kawalan ng kakayahan sa pag-iisip.
- Ang incest ay pakikipagtalik sa pagitan ng mga taong may kaugnayan sa isa't isa sa mga antas kung saan ipinagbabawal ng batas ang kasal.
- Ang Statutory rape ay pakikipagtalik sa isang tao na nasa ilalim ng ayon sa batas na edad ng pagpayag.

Ang "Sekswal na panliligalig" ay nangangahulugang pag-uugali batay sa pakikipagtalik na nagbibigay-kasiyahan sa isa o higit pa sa mga sumusunod: (1) Ang isang empleyado ng HIDOE na kinokondisyon ang pagbibigay ng tulong, benepisyo, o serbisyo ng HIDOE sa paglahok ng isang indibidwal sa hindi kanais-nais na sekswal na pag-uugali; (2) Ang hindi kanais-nais na pag-uugali ay tinutukoy ng isang makatwirang tao na napakalubha, malaganap, at talagang nakakasakit na epektibong tinatanggi ang isang tao ng pantay na access sa programa o aktibidad ng edukasyon ng HIDOE; o (3) “Sekswal na pag-atake,” “karahasan sa pakikipag-date,” “domestikong karahasan,” o “pag-stalk.”

Ang ibig sabihin ng "pag-stalk" ay pagsasagawa ng isang kurso ng pag-uugali na nakadirekta sa isang partikular na tao na magiging sanhi ng pagkatakot ng isang makatwirang tao para sa kaligtasan ng tao o sa kaligtasan o iba pa; o dumaranas ng matinding emosyonal na pagkabalisa. Para sa mga layuning ng kahulugang ito, ang ibig sabihin ng “course of conduct” ay dalawa o higit pang mga kilos, kabilang ang, ngunit hindi limitado sa, mga pagkilos kung saan ang stalker ay direkta, hindi direkta o sa pamamagitan ng mga third party sa pamamagitan ng anumang aksyon, pamamaraan, device, o paraan, sinusubaybayan, pag-momonitor, pagmamaside, pag-susubaybay, nagbabanta, o nakikipag-usap sa o tungkol sa isang tao, o nakakasagabal sa ari-arian ng isang tao. Ang "makatwirang tao" ay nangangahulugang isang makatwirang tao sa ilalim ng magkatulad na mga pangyayari at may katulad na pagkakakilanlan sa biktima. Ang ibig sabihin ng “malubhang emosyonal na pagkabalisa” ay makabuluhang pagdurusang o paghihirap ng isip na maaaring ngunit hindi nangangailangan ng medikal o iba pang propesyonal na paggamot o pagpapayo.

Ang ibig sabihin ng “mga pansuportang hakbang” ay hindi pan-didisiplina, hindi nagpaparusa na mga indibidwal na serbisyo na iniaalok ayon sa naaangkop, bilang makatwirang magagamit, at walang bayad

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

o singilin sa nagrereklamo o sa respondent bago o pagkatapos magsampa ng isang pormal na reklamo o kung saan walang pormal na reklamo ang naihain. Ang mga naturang hakbang ay idinisenyo upang maibalik o mapanatili ang pantay na pag-access sa programa o aktibidad ng edukasyon ng HIDOE nang hindi nabibigyang pabigat ang kabilang partido, kabilang ang mga hakbang na idinisenyo upang protektahan ang kaligtasan ng lahat ng partido o ang kapaligirang pang-edukasyon ng HIDOE, o hadlangan ang sekswal na panliligalig. Maaaring kabilang sa mga pansuportang hakbang ang pagpapayo, pagpapalawig ng mga deadline o iba pang mga pagsasaayos na may kaugnayan sa kurso, mga pagbabago sa mga schedule ng trabaho o klase, mga serbisyo sa pag-escort sa campus, mga paghihigpit sa isa't isa sa pakikipag-ugnayan sa pagitan ng mga partido, mga pagbabago sa mga lokasyon ng trabaho o pabahay, mga pag-alis, pinataas na seguridad at pagsubaybay ng ilang mga lugar ng kampus, at iba pang katulad na mga hakbang. Dapat panatilihin ng HIDOE bilang kumpidensyal ang anumang mga pansuportang hakbang na ibinibigay sa nagrereklamo o respondent, hanggang sa lawak na ang pagpapanatili ng naturang pagiging kumpidensyal ay hindi makakasira sa kakayahan ng HIDOE na magbigay ng mga pansuportang hakbang. Ang Title IX Coordinator ay may pananagutan sa pag-uugnay sa epektibong pagpapatupad ng mga pansuportang hakbang.

2. Takdang Panahon para Kumpletuhin ang Proseso ng Karaingan

- a. Ang proseso ng karaingan, kabilang ang mga apela, ay dapat kumpletuhin sa loob ng 90 araw sa kalendaryo.
- b. Ang takdang panahon na ito ay maaaring pansamantalang maaantala, o pahabain para sa mabuting dahilan na may nakasulat na paunawa sa nagrereklamo at sumasagot sa pagkaantala o pagpapalawig at ang dahilan ng pagkilos. Maaaring kabilang sa mabuting dahilan ang mga pagsasaalang-alang tulad ng:
  - i. Ang kawalan ng isang partido, isang tagapayo ng isang partido, o isang saksi;
  - ii. Kasabay na aktibidad ng pagpapatupad ng batas;o
  - iii. Ang pangangailangan para sa tulong sa wika o akomodasyon ng mga kapansanan.
- c. Kung ang proseso ng karaingan ay pansamantalang naaantala o pinapalawig para sa mabuting layunin na lampas sa 90-araw sa kalendaryo, aabisuhan ng imbestigador ang nagrereklamo at ang respondent na nakasulat sa estado ng proseso ng karaingan, at pagkatapos ay magbibigay ng update sa katayuan tuwing 30 araw sa kalendaryo.

3. Pagigiing Kumpidensyal

- a. Ang pagiging kumpidensyal ay kinapapabilangan ng pagkakakilanlan ng sinumang indibidwal na gumawa ng ulat o pag-rereklamo ng sekswal na panliligalig, kabilang ang sinumang indibidwal na gumawa ng ulat o nagsampa ng pormal na reklamo ng sekswal na panliligalig, sinumang nagrereklamo, sinumang indibidwal na naiulat na ang gumawa ng sekswal na panliligalig, sinumang nasasakdal, at sinumang saksi, maliban kung pinahihintulutan ng Family Educational Rights and Privacy Act (FERPA),³ o ayon sa hinihingi ng batas, o upang isagawa ang mga layunin ng Title IX at ang Pansamantalang Pamamaraan na ito, kasama ang ang pagsasagawa ng anumang pagsisiyasat, pagdinig, o paglilitis ng hudisyal na magmumula pagkatapos noon.

4. Paano Mag-ulat ng Mga Paratang ng Sekswal na Panliligalig

- a. Ang sinumang indibidwal ay maaaring gumawa ng ulat ng sekswal na panliligalig, sa pananalita man o nakasulat.
- b. Ang mga indibidwal ay maaaring gumawa ng mga ulat ng sekswal na panliligalig at/o mga paratang ng sekswal na panliligalig sa pamamagitan ng mga sumusunod na pamamaraan:

---

³ 20 U.S.C. § 1232g; 34 CFR Part 99.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

- i. Sa personal na komunikasyon;
  - ii. Komunikasyon sa pamamagitan ng koreo;
  - iii. Komunikasyon sa pamamagitan ng e-mail; at/o
  - iv. Komunikasyon sa pamamagitan ng telepono.
- c. Ang mga pag-ulat ay maaaring direktang ipabatid sa Title IX Coordinator o sinumang empleyado ng paaralan, kabilang ang mga administrador ng paaralan, guro at kawani.

5. Pagtugon sa Mga Paratang ng Sekswal na Panliligalig

- a. Kapag ang HIDOE ay may aktwal na kaalaman sa sekswal na panliligalig, dapat itong tumugon sa paraang hindi sadyang walang malasakit.
- b. Umiiral ang sadyang pagwawalang-bahala kung ang tugon ng HIDOE sa sekswal na panliligalig ay malinaw na hindi makatwiran sa liwanag ng mga kilalang pangyayari.
- c. Sa pagtanggap ng ulat ng sexual harassment, dapat gawin ng HIDOE ang mga sumusunod na hakbang:
  - i. Makipag-ugnayan kaagad sa nagrereklamo upang talakayin ang pagkakaroon ng mga pansuportang hakbang;
  - ii. Isaalang-alang ang mga kagustuhan ng nagrereklamo kaugnay ng mga pansuportang hakbang;
  - iii. Ipaalam sa nagrereklamo ang pagkakaroon ng mga pansuportang hakbang na mayroon man o walang paghahain ng pormal na reklamo; at
  - iv. Ipaliban ang nagrereklamo, ang proseso para sa pagsusumite ng pormal na reklamo.
- d. Bago ang pagpataw ng anumang mga parusang pandisiplina o iba pang mga aksyon na hindi pansuportang hakbang laban sa respondent, dapat sundin ng HIDOE ang pamamaraan ng karaingan para sa mga pormal na reklamo na nakabalangkas sa Seksyon 7, Mga Pamamaraan ng Karaingan para sa Mga Pormal na Reklamo.

6. Pagsusumite ng Pormal na Reklamo ng Sekswal na Panliligalig

- a. Kung nais ng isang nagrereklamo na simulan ang proseso ng karaingan sa Title IX, ang nagrereklamo ay dapat magsumite ng isang pormal na reklamo.
- b. Ang pormal na reklamo ay dapat pirmahan ng nagrereklamo, o kung hindi man ay ipahiwatig na ang nagrereklamo ay ang nagsampa ng pormal na reklamo. Ang lagda sa pormal na reklamo ay maaaring isang pisikal na lagda o isang digital na lagda. Ang mga magulang o legal na tagapagalaga ay maaaring kumilos sa ngalan ng mga menor de edad na mag-aaral, kabilang ang tungkol sa pagsasampa ng isang pormal na nagrereklamo.
- c. Iba pang alternatibo, ang Title IX Coordinator ay maaaring magsumite ng isang pormal na reklamo, kung pipiliin ng nagrereklamo na huwag magsumite ng isa. Sa ganitong mga sitwasyon, ang Title IX Coordinator ay hindi itinuturing na nagrereklamo o isang partido sa proseso ng karaingan.
- d. Ang pormal na reklamo ay maaaring isampa sa Title IX Coordinator nang personal, sa pamamagitan ng koreo, sa pamamagitan ng email, o sa pamamagitan ng anumang karagdagang itinalagang pamamaraan.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

- e. Sa oras na isinumite ang pormal na reklamo, ang nagrereklamo ay dapat na nakikilahok o magtatangkang lumahok sa isang programa o aktibidad na pang-edukasyon.
- f. Walang limitasyon sa oras kung kailan maaaring magsumite ng pormal na reklamo ang isang nagrereklamo, hangga't ang nagrereklamo ay nakikilahok pa rin o nagtatangkang lumahok sa isang programa o aktibidad na pang-edukasyon.

7. Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Mga Pormal na Reklamo

- a. Ang pagtrato sa nagrereklamo o isang respondent bilang tugon sa isang pormal na reklamo ng sekswal na panliligalig ay maaaring bumuo ng sekswal na diskriminasyon sa ilalim ng mga pamamaraang ito ng karaingan.
- b. Ang pagsusumite ng isang pormal na reklamo ay nagpapasimula ng proseso ng karaingan.
- c. Sa pagtanggap ng isang pormal na reklamo, ang HDOE ay dapat magbigay ng nakasulat na paunawa ng mga paratang sa mga partido, kung batid. Ang nakasulat na paunawa ng mga paratang ay dapat kasama ang sumusunod na impormasyon:
  - i. Paunawa ng proseso ng karaingan;
  - ii. Paunawa ng mga paratang ng sekswal na panliligalig na potensyal na bumubuo ng sekswal na panliligalig, kabilang ang mga sapat na detalye na alam sa panahon na iyon at may sapat na oras upang maghanda ng tugon bago ang anumang paunang panayam. Ang mga sapat na detalye ay kinabibilangan ng:
    - a. Ang mga pagkakakilanlan ng mga partidong sangkot sa insidente, kung kilala;
    - b. Ang pag-uugali na sinasabing bumubuo ng sekswal na panliligalig, kung alam; at
    - c. Ang petsa at lokasyon ng pinaghihinalaang pag-uugali, kung alam;
  - iii. Isang pahayag na ang respondent ay ipinapalagay na walang pananagutan para sa diumano'y pag-uugali, at ang isang pagpapasiya tungkol sa responsibilidad ay gagawin sa pagtatapos ng proseso ng karaingan;
  - iv. Isang pahayag na ang mga partido ay maaaring magkaroon ng isang tagapayo na kanilang pinili, na maaari, ngunit hindi kinakailangan na maging, isang abogado;
  - v. Na maaaring siyasatin at suriin ng mga partido ang ebidensya;
  - vi. Impormasyon tungkol sa mga magagamit na proseso ng impormal na paglutas, kung mayroon man;⁴ at
  - vii. Ipabatid sa mga partido ang anumang patakaran na nagbabawal sa sadyang paggawa ng mga maling pahayag o sadyang pagsusumite ng maling impormasyon sa panahon ng proseso ng karaingan.
- d. Kung, sa panahon ng proseso ng karaingan, nagpasya ang imbestigador na imbestigahan ang mga paratang tungkol sa nagrereklamo o respondent na hindi kasama sa orihinal na nakasulat na paunawa ng mga paratang, dapat magbigay ang imbestigador ng nakasulat na paunawa ng mga karagdagang paratang sa mga partido na alam ang pagkakakilanlan.

---

⁴ §106.45(b)(2)(i)(A) ay nangangailangan na ang Notice of Allegations o Mga Abiso ng Paratang ay may kasamang abiso ng proseso ng karaingan, kabilang ang anumang proseso ng impormal na pagresolba. Gayunpaman, ang §106.45(b)(9)(iii) ay nagsasaad na ang mga impormal na resolusyon ay hindi maaaring mag-alok o magpadali ng proseso ng impormal na paglutas upang malutas ang mga paratang na ang isang empleyado ay sekswal na nanliligalig sa isang mag-aaral. Samakatuwid, ang Abiso ng Mga Paratang para sa mga paratang ng mag-aaral/empleyado ay hindi magsasama ng impormasyon tungkol sa isang impormal na proseso.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

- e. Dapat i-dismiss ang mga pormal na reklamo para sa mga sumusunod na dahilan:
  - i. Ang pag-uugaling pinaghihinalaan ay hindi bubuo ng sekswal na panliligalig, gaya ng tinukoy sa Pansamantalang Pamamaraan na ito, kahit na napatunayan;
  - ii. Sa oras na nangyari ang sinasabing pag-uugali, ang nagrereklamo ay hindi nakikilahok o nagtatangkang lumahok sa isang pang-edukasyon o aktibidad;
  - iii. Ang pag-uugali ay hindi nangyari sa konteksto ng isang programa o aktibidad na pang-edukasyon; o
  - iv. Ang pag-uugali ay hindi nangyari laban sa isang tao sa Estados Unidos.
- f. Kung ang isang pormal na reklamo ay ibinasura, ang isang nakasulat na paunawa ng pagpapaalis at (mga) dahilan samakatuwid ay ipapadala nang sabay-sabay sa mga partido sa loob ng tatlong (3) araw sa kalendaryo ng naturang pagpapasya
  - i. Ang nakasulat na abiso ng pagpapaalis ay dapat magsama ng isang pahayag na nagsasaad ng karapatan ng mga partido na iapela ang desisyon ng pagpapaalis.
  - ii. Kung nais ng isang partido na iapela ang pagpapaalis, ang kahilingan para sa apela ay dapat matanggap sa loob ng pitong (7) araw ng kalendaryo mula sa petsa sa nakasulat na abiso ng pagpapaalis.
  - iii. Kung ang isang kahilingan na mag-apela sa pagpapaalis ay hindi natanggap sa petsang ipinahiwatig sa nakasulat na paunawa ng pagpapaalis, ang desisyon na i-dismiss ang pormal na reklamo ay itinuturing na wakas.
- g. Kung ang isang pormal na reklamo ay ibinasura, ang HIDEOE ay maaari pa ring magpatuloy upang tugunan ang pinaghihinalaang pag-uugali ayon sa iba pang naaangkop na mga tuntunin ng HIDEOE at/o mga patakaran ng Board of Education (BOE).
- h. Kung ang isang pormal na reklamo ay hindi ibinasura, isang CRCB Equity Specialist ang itatalaga upang siyasin ang mga paratang na nakapaloob dito.
- i. Kung sakaling lumitaw ang impormasyon sa panahon ng proseso ng karaingan na maaaring magresulta sa pagtanggali ng pormal na reklamo, ang imbestigador, sa pakikipag-usap sa Title IX Coordinator, ay susuriin ang impormasyon upang matukoy kung ang pormal na reklamo ay dapat na i-dismiss sa puntong ito sa imbestigasyon.
  - i. Kung matukoy na wala sa mga mandatoryong batayan ng pagpapaalis ng isang pormal na reklamo, magpapatuloy ang proseso ng karaingan.
  - ii. Kung matukoy na ang isa o higit pa sa mga mandatoryong base na sumusuporta sa pagpapaalis ng isang pormal na reklamo ay umiiral, ang pormal na reklamo ay i-dismiss. Ang Title IX Coordinator ay sabay-sabay na maglalabas ng nakasulat na paunawa ng pagpapaalis sa nagrereklamo at respondent sa loob ng tatlong (3) araw sa kalendaryo ng naturang pagpapasya.
- j. Karapatan sa Isang (mga) Tagapayo
  - i. Ang parehong mga partido ay may parehong mga pagkakataon na magkaroon ng presensya ng iba na dumalo sa panahon ng anumang proseso ng karaingan, kabilang ang pagkakataon na samahan sa anumang nauugnay na pagpupulong o pagpapatuloy ng tagapayo na kanilang pinili, na maaaring, ngunit hindi kinakailangan na maging, isang abogado.
  - ii. Ang parehong mga partido ay hindi limitado sa pagpili o pagkakaroon ng isang tagapayo sa anumang pagpupulong o paglilitis sa karaingan, gayunpaman, ang HIDEOE ay maaaring magtatag ng mga paghihigpit hinggil sa lawak kung saan ang tagapayo ay maaaring lumahok sa mga paglilitis, hangga't ang mga paghihigpit ay nalalapat sa parehong mga partido.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

- iii. Hindi makakasagot at/o makakatugon ang mga tagapayo sa ngalan ng kani-kanilang partido.
  - iv. Sa mga pagpupulong at/o mga panayam, ang mga partido at kani-kanilang mga tagapayo ay papayagang mag-caucus o magpulong.
  - v. Maaaring naroroon ang tagapayo sa anumang mga pagpupulong o panayam para sa kani-kanilang partido.
- k. Pagtitipon ng Ebidensya
- i. Ang pasanin ng patunay at ang pasanin ng pangangalap ng ebidensya na sapat upang maabot ang isang pagpapasiya tungkol sa responsibilidad ay nasa HIDEOE, at hindi ang mga partido.
  - ii. Hindi maa-access, isasaalang-alang, isisiwalat, o kung hindi man ay gagamitin ng HIDEOE ang mga talaan ng isang partido na ginawa o pinanatili ng isang manggagamot, psychiatrist, psychologist, o iba pang kinikilalang propesyonal o parapropesyonal na kumikilos sa kapasidad ng propesyonal o parapropesyonal, o tumulong sa kapasidad na iyon, at na ginawa at pinananatili kaugnay ng pagbibigay ng paggamot sa partido, maliban kung ang kusang-loob, nakasulat na pahintulot ng partido na gawin ito para sa proseso ng karaingan ay nakuha.
  - iii. Ang parehong partido ay dapat magkaroon ng pantay na pagkakataon na magharap ng mga saksi, kabilang ang makatotohanan at ekspertong mga saksi, at iba pang inculpatory at exculpatory na ebidensya.
- l. Hindi hihigpitan ng HIDEOE ang kakayahan ng alinmang partido na talakayin ang mga paratang na iniimbestigahan o mangalap at magpakita ng may kaugnayang ebidensya.
- m. Ang isang partido, na ang pakikilahok ay inaasahan o iniimbitahan, ay dapat bigyan ng nakasulat na paunawa ng petsa, oras, lokasyon, mga kalahok, at layunin ng lahat ng mga pagdinig, investigative interview, o iba pang mga pagpupulong, na may sapat na oras para sa partido na maghanda para lumahok.
- n. Inspeksyon at Pagsusuri ng Ebidensya
- i. Kapag natipon na ang lahat ng ebidensya, at bago makumpleto ang ulat ng pagsisiyasat, dapat magkaroon ng pagkakataon ang nagrereklamo at ang respondent na siyasin at suriin ang ebidensya na direktang nauugnay sa mga paratang na iniharap sa pormal na reklamo. Kabilang dito ang katibayan na hindi aaasahan sa pagkuha ng isang pagpapasiya tungkol sa responsibilidad, at inculpatory at exculpatory na ebidensya nakuha man mula sa isang partido o iba pang pinagmulan.
  - ii. Ang ebidensya ay dapat ipadala sa mga partido at sa kani-kanilang mga tagapayo, kung mayroon man, sa alinman sa hard copy o elektronikong format bago makumpleto ang ulat ng pagsisiyasat.
  - iii. Ang mga partido ay may sampung (10) araw sa kalendaryo upang magbigay ng nakasulat na tugon sa mga ebidensyang nakalap.
  - iv. Dapat isaalang-alang ng imbestigador ang mga nakasulat na tugon ng mga partido kapag nag-draft ng ulat ng imbestigasyon.
- o. Ulat sa Pagsisiyasat
- i. Ang imbestigador ay gagawa ng isang ulat sa pagsisiyasat na patas na nagbuod ng may kaugnayang ebidensya.
  - ii. Hindi bababa sa sampung (10) araw sa kalendaryo bago ang pagpapasiya ng responsibilidad ng gumagawa ng desisyon, dapat magpadala ang imbestigador sa

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

bawat partido, at ang tagapayo ng partido, kung mayroon man, ng kopya ng ulat ng imbestigasyon para sa kanilang pagsusuri at nakasulat na tugon.

- iii. Ang ulat ng pagsisiyasat ay maaaring ipadala sa alinman sa electroniko na format o isang hard copy.

8. Proseso ng Paggawa ng Desisyon

- a. Nakasulat na Mga Kaugnay na Tanong para sa Mga Partido at Saksi
  - i. Pagkatapos maipadala ang ulat ng pagsisiyasat sa mga partido, ngunit bago gawin ang isang pagpapasiya hinggil sa responsibilidad, dapat bigyan ang gumagawa ng desisyon ng bawat partido ng pagkakataon na magsumite ng nakasulat, may kaugnayang mga tanong na gustong itanong ng isang partido sa sinumang partido o saksi.
  - ii. Dapat ibigay sa bawat partido ang mga sagot sa nakasulat na may kaugnayang mga tanong, at pinapayagan ang mga karagdagang, limitadong follow-up na tanong mula sa bawat partido.
  - iii. Ang mga tanong at ebidensiya tungkol sa sekswal na predisposisyon o naunang sekswal na pag-uugali ng nagrereklamo ay hindi nauugnay, maliban kung ang mga naturang tanong at ebidensiya tungkol sa naunang sekswal na pag-uugali ng nagrereklamo ay iniaalok upang patunayan na ang isang tao maliban sa respondent ay gumawa ng pag-uugali na sinasabi ng nagrereklamo, o kung ang mga tanong at may kinalaman ang ebidensiya sa mga partikular na insidente ng dating sekswal na pag-uugali ng nagrereklamo na may paggalang sa respondent at inaalok upang patunayan ang pahintulot.
  - iv. Dapat ipaliwanag ng (mga) gumagawa ng desisyon sa partidong nagmumungkahi ng mga tanong ang anumang desisyon na ibukod ang isang tanong bilang hindi nauugnay.
- b. Ang gumagawa ng desisyon ay dapat na wastong suriin ang lahat ng nauugnay na ebidensiya, kabilang ang parehong inculpatory at exculpatory na ebidensiya. Ang anumang mga pagpapasiya ng kredibilidad na naabot ay maaaring hindi batay sa katayuan ng isang tao bilang isang nagrereklamo, sumasagot, o saksi.
- c. Ang gumagawa ng desisyon ay dapat maglabas ng nakasulat na pagpapasiya tungkol sa responsibilidad. Upang maabot ang pagpapasyang ito, dapat ilapat ng gumagawa ng desisyon ang higit na kahalagahan ng pamantayan ng ebidensiya ng ebidensiya.
- d. Ang nakasulat na pagpapasiya ay dapat magsama ng sumusunod na impormasyon:
  - i. Pagkilala sa mga paratang na posibleng bumubuo ng sekswal na panliligalig, gaya ng tinukoy sa itaas;
  - ii. Isang paglalarawan ng mga hakbang sa pamamaraang ginawa mula sa pagtanggap ng pormal na reklamo sa pamamagitan ng pagpapasiya, kabilang ang anumang mga abiso sa mga partido, mga panayam sa mga partido at mga saksi, mga pagbisita sa site, at mga pamamaraan na ginamit upang mangalap ng iba pang ebidensiya;
  - iii. Mga natuklasan ng katotohanang sumusuporta sa pagpapasiya;
  - iv. Mga konklusyon tungkol sa aplikasyon ng Code ng Pag-uugali ng HIDEOE sa mga katotohanan;
  - v. Isang pahayag ng, at katwiran para sa, resulta sa bawat paratang, kabilang ang isang pagpapasiya hinggil sa pananagutan, anumang mga parusang pandisiplina na ipinataw sa respondent, at kung ang mga remedyo na idinisenyo upang maibalik o mapanatili ang pantay na pag-access sa programa o aktibidad ng edukasyon ng HIDEOE ay ibibigay ng ang HIDEOE sa nagrereklamo; at

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

- vi. Ang mga pamamaraan at pinahihintulutang batayan para sa nagrereklamo at sumasagot sa pag-apela.
  - vii. Ang paglalarawan ng mga pamamaraan at pinahihintulutang batayan para sa nagrereklamo at sumasagot sa pag-apela, ay dapat isama ang pagkakakilanlan ng gumagawa ng desisyon para sa proseso ng apela.
- e. Ang gumagawa ng desisyon ay dapat magbigay ng nakasulat na pagpapasya sa mga partido nang sabay-sabay.
- f. Ang pagpapasya tungkol sa responsibilidad ay nagiging wakas alinman sa petsa na ang mga partido ay binigyan ng nakasulat na pagpapasiya ng resulta ng apela, kung ang isang apela ay isinampa, o kung ang isang apela ay hindi naihain, ang petsa kung saan ang isang apela ay hindi na itinuturing na napapanahon.

9. Mga apela

- a. Ang mga partido ay may pitong (7) araw sa kalendaryo mula sa petsa ng nakasulat na pagpapasiya na magsumite ng kahilingan para sa isang apela.
  - i. Ang kahilingan para sa apela ay dapat isumite sa CRCB.
- b. Parehong ang nagrereklamo at ang respondent ay may karapatang mag-apela mula sa:
  - i. Ang isang pagpapasiya tungkol sa responsibilidad; at
  - ii. Isang pagtatanggal sa pormal na reklamo o anumang (mga) paratang.
- c. Ang isang apela ay dapat gawin sa mga sumusunod na batayan:
  - i. Iregularidad sa pamamaraan na nakaapekto sa kinalabasan ng usapin;
  - ii. Bagong katibayan na hindi makatwirang magagamit sa oras na ginawa ang pagpapasiya hinggil sa responsibilidad o pagtanggap, na maaaring makaapekto sa kinalabasan ng usapin; at
  - iii. Ang Title IX Coordinator, ang (mga) imbestigador, at/o ang (mga) gumagawa ng desisyon ay nagkaroon ng conflict of interest o bias para sa o laban sa mga nagrereklamo o mga respondent sa pangkalahatan o sa indibidwal na nagrereklamo o respondent na nakaapekto sa kinalabasan.
- d. Sa paghahain ng apela, ipapadala ng CRCB ang paunawa ng apela sa kabilang partido.
- e. Kasama sa abiso ng apela ang sumusunod na impormasyon:
  - i. Ang pagkakakilanlan ng gumagawa ng desisyon para sa apela;
  - ii. Paglalarawan ng proseso para sa apela, kabilang ang takdang panahon para sa pagsusumite ng mga nakasulat na tugon bilang suporta o paghamon sa apela;
  - iii. Impormasyon tungkol sa kung sino, saan, at kung paano magsumite ng mga nakasulat na tugon ng mga partido; at
  - iv. Isang kopya ng kahilingan para sa isang apela na natanggap.
- f. Ang parehong partido ay may pantay na pagkakataon na magsumite ng mga nakasulat na pahayag bilang suporta sa, o hamon, ang kinalabasan.
  - i. Ang mga partido ay may pitong (7) araw sa kalendaryo mula sa petsa ng paunawa ng apela upang isumite ang kanilang mga nakasulat na tugon.
  - ii. Ang mga nakasulat na tugon ng mga partido ay dapat ipadala sa gumagawa ng desisyon para sa apela.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

- g. Sa pagtatapos ng pitong (7) araw ng kalendaryo para sa mga partido na magsumite ng kanilang mga nakasulat na tugon, ang gumagawa ng desisyon para sa apela ay may 21 araw sa kalendaryo upang suriin ang tugon ng mga partido, at anumang iba pang nauugnay na impormasyon; at magbigay ng desisyon sa apela.
- h. Ang gumagawa ng desisyon para sa apela ay dapat maglabas ng nakasulat na desisyon na naglalarawan sa resulta ng apela at ang katwiran para sa resulta.
  - i. Ang nakasulat na desisyon ay dapat ibigay nang sabay-sabay sa nagrereklamo at sa respondent.
  - ii. Ang nakasulat na desisyon ng apela ay dapat ipadala sa mga partido bago ang huling araw ng takdang panahon para sa gumagawa ng desisyon para sa apela na makapagbigay ng desisyon.
  - iii. Ang impormasyong isasama sa nakasulat na desisyon ng apela ay kinabibilangan ng:
    - a. Ang (mga) kinalabasan/(mga) pagpapasiya na inaapela;
    - b. Ang batayan para sa apela;
    - c. Ang desisyon tungkol sa apela; at
    - d. Ang katwiran para sa desisyon para sa apela.
  - iv. Ang nakasulat na desisyon tungkol sa apela ay magsasama ng isang pahayag na ang desisyon ay wakas.

10. Mga Pansuportang Panukala

- a. Ang mga posibleng pansuportang hakbang ay kinabibilangan ng:
  - i. Pagpapayo;
  - ii. Mga extension o pagpalawig ng oras o iba pang pagsasaayos na nauugnay sa kurso;
  - iii. Mga pagbabago sa schedule ng trabaho o klase;
  - iv. Mga serbisyo sa pag-escort sa campus;
  - v. Mga paghihigpit sa isa't isa sa pakikipag-ugnayan sa pagitan ng mga partido;
  - vi. Mga pagliliban;
  - vii. Pagdadagdag na seguridad at pagsubaybay sa ilang mga lugar ng campus; at
  - viii. Iba pang katulad na mga hakbang.
- b. Dapat panatilihin ng HIDOE bilang kumpidensyal ang anumang mga pansuportang hakbang na ibinibigay sa nagrereklamo o respondent, hanggang sa lawak na ang pagpapanatili ng naturang kumpidensyal ay hindi makapipinsala sa kakayahan ng HIDOE na magbigay ng mga pansuportang hakbang.

11. Mga Pang-emergency na Pag-aalis at Paglibang Pang-administratibo

- a. Mga pang-emergency na Pag-aalis
  - i. Bago alisin ang isang respondent sa isang emergency na batayan, isang indibidwal na pagsusuri sa panganib ay dapat isagawa.
  - ii. Ang layunin ng indibidwal na pagsusuri sa panganib ay upang matukoy kung may agarang banta sa pisikal na kalusugan o kaligtasan ng sinumang mag-aaral o iba pang mga indibidwal at ang banta ay nagbibigay-katwiran sa pagtanggap.
  - iii. Ang agarang banta ay dapat lumabas mula sa mga paratang ng sekswal na panliligalig gaya ng tinukoy sa itaas.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

- iv. Kung ang isang pagpapasya ay ginawa na ang respondent ay aalisin, ang respondent ay dapat bigyan ng abiso ng pag-papaalis at isang pagkakataon upang hamunin ang desisyon na alisin mula sa isang programa o aktibidad na pang-edukasyon.
    - a. Magpapadala ang HIDEOE sa respondent ng nakasulat na paunawa ng pagtanggap.
    - b. Ang isang hamon sa pag-alis ay dapat matanggap sa loob ng limang (5) araw ng kalendaryo mula sa petsa ng nakasulat na paunawa ng pagtanggap.
    - c. Ang pasanin ay nasa respondent upang ipakita na ang desisyon para sa pagtanggap ay hindi tama.
    - d. Ang principal/tinalaga ay may tatlong (3) araw sa kalendaryo upang mag-render ng desisyon at ipaalam ang desisyong ito sa respondent.
    - e. Ang desisyon ay itinuturing na pangwakas.
  - v. Kung ang isang emergency na pag-aalis ay ipapatupad o hindi ay dapat matukoy kapag ang isang ulat ng sekswal na panliligalig ay unang natanggap, gayundin sa iba't ibang yugto ng proseso ng karaingan ng Title IX, kung naaangkop.
  - vi. Hindi binabago ng probisyon ng emergency na pagtanggap ang mga karapatan sa ilalim ng Individuals with Disabilities Education Act, Seksyon 504 ng Rehabilitation Act of 1973 o ng Americans with Disabilities Act.
- b. Paglibang Administratibo
- i. Ang HIDEOE ay may pagpapasya na ilagay ang isang empleyadong sumasagot sa paglibang administratibo sa panahon ng pendency ng proseso ng karaingan.
  - ii. Kung ang naturang bakasyon ay nararapat o hindi ay maaaring matukoy sa anumang yugto ng proseso ng karaingan na ito.
  - iii. Hindi binabago ng probisyon ng paglibang administratibo ang mga karapatan sa ilalim ng Seksyon 504 ng Rehabilitation Act of 1973 o ng Americans with Disabilities Act.

12. Mga Salungatan ng Interes at Pagkiling

- a. Ang Title IX Coordinator, imbestigador, at gumagawa ng desisyon ay hindi maaaring magkaroon ng salungatan ng interes o pagkiling para o laban sa mga nagrereklamo o sumasagot sa pangkalahatan o isang indibidwal na nagrereklamo o sumasagot.
  - i. Kung may (mga) alalahanin ng salungatan ng interes at/o pagkiling sa bahagi ng mga nabanggit na indibidwal, tatasahin ang sitwasyon.
  - ii. Kung matukoy na may ganoong salungatan ng interes at/o pagkiling, aalisin ang indibidwal sa proseso ng karaingan, at isa pang indibidwal, na hindi dating kasali sa proseso ng karaingan, ay itatalaga sa partikular na tungkuling iyon.

13. Pamantayan ng Ebidensya

- a. Ang pamantayan ng ebidensya para sa pagtukoy ng responsibilidad ay ang Preponderance of the Evidence. Natutugunan ang pamantayang ito kung matutukoy na mas malamang kaysa sa hindi nangyari ang paratang.

14. Pagpapalagayan ng Responsibilidad

- a. Mayroong pagpapalagay na ang respondent ay hindi mananagot para sa diumano'y pag-uugali hanggang sa isang pagpapasiya hinggil sa responsibilidad ay ginawa sa pagtatapos ng proseso ng karaingan.

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

15. Impormal na Proseso ng Resolusyon

- a. Walang mga proseso ng impormal na pagresolba ang iialok bilang bahagi ng proseso ng karaingan.

16. Posibleng Mga Sanction at Remedyo sa Disiplina

- a. Ang mga posibleng parusang pandisiplina para sa mga empleyado ay kinabibilangan ng:

- i. Berbal na babala
- ii. Nakasulat na pagsaway
- iii. Pagsuspinde
- iv. Terminasyon

- b. Ang mga posibleng parusang pandisiplina para sa mga mag-aaral ay kinabibilangan ng:

- i. Pagwawasto at pagpupulong sa mag-aaral
- ii. Detensyon
- iii. Pag-aalis ng krisis
- iv. Indibidwal na pagtuturo na may kaugnayan sa problemang gawi ng mag-aaral
- v. Pagsuspinde sa loob ng paaralan
- vi. Pansamantalang alternatibong setting ng edukasyon
- vii. Pagkawala ng mga pribilehiyo
- viii. Mga kumperensya ng magulang
- ix. Oras sa opisina
- x. Suspensiyon ng isa hanggang sampung araw ng pasukan
- xi. Pagsuspinde ng labing-isa o higit pang araw ng pasukan
- xii. Paaralan na Pang-sabado
- xiii. Paglilipat dahil sa disiplina
- xiv. Referral sa mga alternatibong programa sa edukasyon
- xv. Pag-didismis o pagaalis
- xvi. Pagpapanumbalik

- c. Mga remedyo

- i. Ang mga remedyo ay dapat na idinisenyo upang maibalik o mapanatili ang pantay na pag-access sa mga programa o aktibidad na pang-edukasyon.
- ii. Maaaring kabilang sa mga remedyo ang parehong mga indibidwal na serbisyo bilang "mga pansuportang hakbang," gayunpaman, ang mga remedyo ay hindi kailangang maging di-disiplina o hindi nagpaparusa at hindi kailangang iwasan ang pabigat sa respondent.
- iii. Ang mga posibleng remedyo ay kinabibilangan ng:
  - a. Pagsasaayos ng mga schedule ng akademiko at coursework
  - b. Pagbibigay ng mga serbisyo sa suportang pang-akademiko
  - c. Pagbibigay ng mga serbisyong medikal na suporta
  - d. Pagbibigay ng mga serbisyo ng suportang sikolohikal

17. Paghihiganti

- a. Walang empleyado ng HIDOEO ang mananakot, magbabanta, mamimilit, o magdidiskrimina laban sa sinumang indibidwal para sa layunin ng pakikialam sa anumang karapatan o pribilehiyong sinigurado ng Titulo IX, o ang Pansamantalang Pamamaraan na ito, o dahil ang indibidwal ay

Pansamantalang Mga Pamamaraan sa Karaingan para sa Sekswal na Panliligalig

gumawa ng ulat o reklamo, nagpatotoo, tumulong, o lumahok o tumanggi na lumahok sa anumang paraan sa isang pagsisiyasat o pagpapatuloy sa ilalim ng Pansamantalang Pamamaraang ito.

- b. Intimidasyon, mga pananakot, pamimilit, o diskriminasyon, kabilang ang mga singil laban sa isang indibidwal para sa mga paglabag sa Code of Conduct na hindi kinasasangkutan ng diskriminasyon sa kasarian o sekswal na panliligalig, ngunit nagmumula sa parehong mga katotohanan o pangyayari bilang isang ulat o reklamo ng diskriminasyon sa kasarian, o isang ulat o pormal na reklamo ng sekswal na panliligalig, para sa layuning makagambala sa anumang karapatan o pribilehiyo na sinigurado ng Titulo IX o bahaging ito, ay bumubuo ng paghihiganti.
- c. Ang mga reklamong nagpapatang ng paghihiganti ay maaaring ihain ayon sa parehong mga pamamaraan ng karaingan tulad ng para sa mga reklamo ng sekswal na panliligalig.

18. Mga Kinakailangan sa Pag-iingat ng Record

- a. Ang HIDOE ay dapat magtago ng mga record ng mga ulat at reklamo ng sekswal na panliligalig. Kabilang sa mga naturang record ang:⁵
  - i. Ang bawat pagsisiyasat sa sekswal na panliligalig, kabilang ang anumang mga pagpapasya tungkol sa responsibilidad;
  - ii. Anumang mga parusang pandisiplina na ipinataw sa respondent;
  - iii. Anumang mga remedyo na ibinigay sa nagrereklamo na idinisenyo upang maibalik o mapanatili ang pantay na pag-access sa programa o aktibidad sa edukasyon ng HIDOE;
  - iv. Anumang apela, kabilang ang resulta ng apela; at
  - v. Lahat ng materyales na ginamit upang sanayin ang Title IX Coordinator, imbestigador, at mga gumagawa ng desisyon. Dapat gawin ng HIDOE na magagamit ng publiko ang mga materyales sa pagsasanay na ito sa website nito.
- b. Ang HIDOE ay dapat magtago ng mga record ng tugon nito sa sekswal na panliligalig. Kabilang dito ang mga record ng anumang mga aksyon, kabilang ang:
  - i. Ang mga pansuportang hakbang na ginawa bilang tugon sa isang ulat o pormal na reklamo ng sekswal na panliligalig. Kung ang mga pansuportang hakbang ay hindi ibinigay sa isang nagrereklamo, dokumentasyon ng mga dahilan kung bakit ang naturang tugon ay hindi malinaw na hindi makatwiran sa liwanag ng mga kilalang pangyayari;
  - ii. Ang dokumentasyon para sa bawat ulat na natanggap, at para sa bawat pagkakataon, ang batayan para sa konklusyon nito na ang tugon ng HIDOE ay hindi sadyang walang malasakit; at
  - iii. Ang dokumentasyon ng mga hakbang na ginawa upang maibalik at/o mapanatili ang access sa mga programa o aktibidad sa edukasyon ng HIDOE.

---

⁵ Ang Seksyon 106.45(b)(10)(i)(A) ng mga regulasyon ay nag-aatas sa HIDOE na magpanatili din ng pitong taon “[...] anumang audio o audiovisual na pag-record o transcript na kinakailangan sa ilalim ng talata (b)(6)(i) ng seksyong ito, [...]” Seksyon 106.45(b)(6)(i) ay may kinalaman sa mga live na pagdinig na kinakailangang isagawa ng mga post-secondary na institusyon, ngunit opsyonal para sa elementary at sekundaryang paaralan. Bilang isang sistema ng pampublikong paaralan ng K-12, natukoy ng HIDOE na ang mga live na pagdinig ay hindi magiging bahagi ng proseso ng karaingan ng Title IX. Seksyon 106.45(b)(10)(i)(A) ay inaatasan din ang HIDOE na panatilihin sa loob ng pitong taon, ang mga talaan ng anumang impormal na resolusyon, at ang mga resulta ng naturang impormal na resolusyon. Ang HIDOE ay nagpasya na ang mga impormal na resolusyon ay hindi magiging bahagi ng Title IX na proseso ng karaingan.